

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Téma režimu na britsko-irské hranici v kontextu
jednání o vystoupení Spojeného království z**

Evropské unie

Tereza Němečková

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Téma režimu na britsko-irské hranici v kontextu
jednání o vystoupení Spojeného království z Evropské
unie**

Tereza Němečková

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. Petr Jurek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2020

.....

Děkuji panu PhDr. Mgr. Petru Jurkovi, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Dále děkuji rodině a přátelům za podporu, bez které bych nikdy nedošla tak daleko.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Historický kontext - vztahy mezi Irskem a Velkou Británií.....	10
2.1.Události na irském ostrově ve 20. století	12
2.2.Velkopáteční dohoda	15
2.3.Vstup do Evropských společenství.....	16
3. Postoj hlavních aktérů ve vyjednávání.....	17
3.1.Evropská unie a její postoj k vyjednávání.....	17
3.2.Spojené království a jeho postoj k vyjednávání	19
3.3.Postoj Severního Irsku k Brexitu.....	20
4. Vliv irské otázky na vyjednávání o Brexitu.....	22
4.1.Vyjednávání za vlády Theresy May	23
4.1.1.Průlom v první fázi vyjednávání (prosinec 2017).....	23
4.1.2.Irská pojistka	24
4.1.3.Návrh dohody o vystoupení 28. února 2018	24
4.1.4.Návrh dohody z listopadu 2018	25
4.1.5.Rezignace Theresy May a žádost o prodloužení.....	26
4.2.Vyjednávání za vlády Borise Johnsona	27
4.2.1.Dosažení dohody 17. října 2019 a opětovné prodloužení.....	28
4.2.2.Budoucí vývoj - jednání v přechodném období	30
5. Závěr	32
Seznam literatury	34
Cizojazyčné resumé	42

1. Úvod

V roce 1973 vstupuje Spojené království Velké Británie a Severního Irsku do Evropského hospodářského společenství, které mělo podporovat ekonomickou integraci evropských členských států. Nicméně od počátků se ve Spojeném království objevovaly obavy ohledně tohoto členství. Evropská integrace měla ve Spojeném království řadu odpůrců a už v roce 1975 je vyhlášeno první referendum o setrvání v tomto společenství. Voliči se rozhodli pro zachování členství. Britský euroskepticismus se nadále projevoval i během ratifikace Maastrichtské dohody, na základě které vznikla v roce 1992 Evropská unie. Bylo tomu tak i u dalších smluv rozšiřujících pravomoci EU.

Další referendum proběhlo v roce 2016. David Cameron, tehdejší premiér a vůdce Konzervativní strany, slíbil voličům referendum o setrvání v EU v kampani před volbami do parlamentu. Konzervativní strana volby vyhrála a navzdory tomu, že Cameron sám byl pro zachování členství v Evropské unii, tak 23. června 2016 vyhláší ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku referendum. 51,9 % občanů v referendu hlasovalo pro LEAVE, tedy pro odchod z Evropské unie. Na základě referenda byl zahájen proces směřující k odchodu Spojeného království z EU. S počátkem roku 2017 Spojené království zveřejňuje své požadavky a na jejich základě začíná vyjednávání o tom, jak bude odchod Spojeného království z EU vypadat.

První termín pro odchod Spojeného království je stanoven na 29. března 2019. V tomto termínu však Spojené království neopustilo Evropskou unii a 20. března žádalo o odložení termínu. K tomu došlo poté ještě několikrát. Jednání nakonec probíhala od roku 2016 až do počátku roku 2020. Spojené království formálně opouští unii 31. 1. 2020. Od té doby běží tzv. přechodné období. To znamená, že Spojené království má po dobu 11 měsíců stále stejné závazky k EU, ale už nebude v evropských institucích zasedat. V tomto období má dojít k dořešení budoucích vztahů mezi státy EU a Spojeným královstvím. Dochází ale k obavám, že tak krátká doba nebude pro vyjednávání stačit. Je tedy

možné, že přechodné období bude prodlouženo. Současný britský premiér Boris Johnson odmítá, že by k něčemu takovému mohlo dojít.

Po celou dobu, kdy probíhá vyjednávání o Brexitu, se mezi jednotlivými stranami nachází řada problémů, které brání úspěšnému uzavření dohody. Mezi ty hlavní a nejpálčivější patří takzvaná “irská otázka”. V případě definitivního odchodu Spojeného království dojde k vytvoření jediné pozemní hranice mezi Spojeným královstvím a Irskou republikou, respektive Evropskou unií. Momentálně tato hranice nijak nebrání volnému pohybu osob, zboží a služeb, ale to se s Brexitem změní. Ovlivní to tak nejen pohyb přes hranice, ale také ekonomické vztahy a spolupráci v hospodářství i politice. Tyto dva státy jsou velmi provázány ve všech oblastech. Navíc existují obavy, že kvůli Brexitu může dojít k navrácení nepokojů a násilností, které probíhaly na irském poloostrově ještě před třiceti lety. Irský konflikt rozdělával ostrov na dvě části, zejména kvůli náboženským, etnickým a politickým rozporům několik desítek let. V roce 1922 byla uzavřena anglo-irská dohoda na jejímž základě byl Británií uznán Irský svobodný stát, který měl status britského dominia, až v roce 1949 byl definitivně přerušen vliv britské hlavy státu na Irský stát. Konflikty nadále pokračovaly. Až roku 1998 vzniká Velkopáteční dohoda, která má rozpory vyřešit. Obyvatelé Severního Irsku mají na základě dohody nárok jak na občanství Spojeného království, tak na irské občanství a pokud by v budoucnu většina obyvatel Severního Irsku vyjádřila zájem o znovusjednocení Irsku, tak povinností Velké Británie je to respektovat. Proto se stává z irské otázky jedna ze zásadních otázek, které jsou projednávány během vyjednávání.

Cílem mé bakalářské práce je sledovat průběh jednání o Brexitu se zaměřením na irskou otázku. Jakým způsobem irská otázka ovlivnila průběh vyjednávání a jaká byla zvolena řešení pro udržení vztahů mezi Irskem a Irskou republikou? Dalším mým cílem je popsat přístup jednotlivých aktérů ve vyjednávání. Tedy Velké Británie, Severního Irsku, Evropské Unie a Irské republiky.

Pro pochopení tohoto tématu považuji za nutné dosadit jej do širšího historického kontextu. V první části se proto zaměřím na vzájemné vztahy mezi Velkou Británií a Irskem v minulosti a na irský konflikt ve 20. století. Také se budu věnovat vstupu Spojeného království do Evropských společenství a Velkopáteční dohodě. Tyto události formovaly fungování života na irském ostrově do současnosti. Poté se budu věnovat hlavní otázce této práce - což je irská otázka v kontextu vyjednávání o Brexitu. Představím pozici Severního Irska ve vyjednáváních o odchodu s ohledem na jeho současnou situaci. Rozeberu postoje jednotlivých aktérů k irskému problému, tedy konkrétně vlády Velké Británie, Severního Irska, irské vlády a postoj Evropské unie. To mi pomůže zodpovědět, jakým způsobem ovlivnili aktéři průběh vyjednávání a jestli se jejich postoj nějakým způsobem změnil. V další kapitole se zaměřím na průběh samotného vyjednávání. Jaké návrhy dohody o odchodu vznikaly během vyjednávání a k jakým změnám došlo před uzavřením konečné dohody. Podoba konečné dohody pak ukáže, jakým směrem se budou ubírat budoucí vztahy mezi Severním Irskem a Irskou republikou a také vztahy mezi Irskou republikou a Velkou Británií. Tuto kapitolu o vlivu Irské otázky na vyjednávání bych ráda rozdělila na dvě části. První část věnuji jednání o dohodě za vlády premiérky Theresy May. V té se zaměřím na irskou pojistku, která měla garantovat, že mezi Irskem a Severním Irskem nebude ustanovena pevná hranice, jež hrála ve vyjednávání významnou roli. Druhá část bude věnována pokračování vyjednávání pod taktovkou současného premiéra Borise Johnsona. K tomuto rozdělení jsem se rozhodla na základě odlišných přístupů k irské problematice Theresy Mayové a Borise Johnsona.

Brexit je velmi aktuálním tématem, proto jsou hlavními zdroji práce hlavně odborné články, dostupné z databází EBSCO a Academia. Dalším zdrojem jsou zprávy britských i jiných světových médií. Pro kapitoly o jednotlivých jednáních byly použity hlavně oficiální dokumenty vydané vládou Spojeného království a také materiály volně dostupné na webových stránkách

Evropské komise jako návrhy dohod a poziční dokumenty se stanovisky jednotlivých stran. Pro historickou část o irském konfliktu jsem využila například knihy Dějiny Irska a také knihu s názvem Konflikt v Severním Irsku od Jana Franka.

2. Historický kontext - vztahy mezi Irskem a Velkou Británií

Tato kapitola pojednává o vztazích mezi Irskem a Velkou Británií v historii. Území Irska bylo v minulosti nárokováno Velkou Británií a to značně ovlivnilo vývoj života na ostrově. Pod nadvládou Anglie došlo v Irsku k velkým změnám, jak v náboženství, tak kultuře i tradicích. Tyto změny postupně rozdělovaly obyvatele Irska. Na jedné straně stáli ti, co chtěli zachovat starý způsob života a na druhé přívrženci nových anglických způsobů. To postupně vedlo ke konfliktu mezi dvěma stranami a k definitivnímu rozdělení ostrova na dva samostatné státy. Právě hranice, která vznikla na základě tohoto konfliktu, je teď předmětem diskuze v rámci Brexitu.

Nároky na Irsko si dělala Anglie už ve středověku (Frank 2006: 11). I přes velké úsilí se žádnému panovníkovi nepovedlo ovládnout celé území. Irský poloostrov byl v této době značně roztržštěný. Až dynastii Tudorovců se to podařilo změnit. Konkrétně Jindřich VIII. dokázal ovládnout většinu území. Jeho dcera Alžběta, která byla jeho nástupkyní, tak měla svrchovanou moc nad Irskem. V roce 1541 se Jindřich jmenoval irským králem, což mu mělo v zemi zajistit větší respekt, než původní oslovení Pán Irska. V té době žily v Irsku zjednodušeně dvě skupiny obyvatel: Angloirové a gaelští Irové (Moody/Hayes 1998:155–169). Obě skupiny byly pro Tudorovce nepohodlní, protože Irové měli jiné náboženství, jazyk i kulturu a Angličané, kteří žili v Irsku, od nich část přejali a odmítali poslušnost anglické koruně. Přinutil gaelské a anglo-irské pány před ním pokleknout a vzdát se území. To vše Jindřich podnikal proto, aby se obyvatelé Irska vzdali svých starých zvyků a začali žít jako Angličané. Došlo také ke střetu církve a nového vládce Irska. Jindřich tak zrušil papežovy pravomoce nad Anglií a jmenoval se hlavou církve anglické. Došlo k reformaci a jeho dcera se pak pokusila v rámci poangličtení země zavést protestantství zákonem. Reformace se nedala považovat v Irsku za velký úspěch, původní katolicismus se udržel ve společnosti i nadále (Moody/Hayes 1998:162). I přesto

anglická vláda v Irsku postupně upevňovala svou moc. Irsko můžeme považovat za první anglickou kolonii. Anglie zde používala stejné praktiky, jaké byly nastolovány například v Americe. Půdu směli Irové vlastnit jen v některých částech země a většina připadla přistěhovalcům ze Skotska a Anglie. Irští obyvatelé si pak dočasně půdu pronajímali ve formě léna. Díky všem těmto faktorům se Irové cítili ve své zemi druhořadí (Moody/Clarke 1998: 170–181).

K velké tragédii dochází v roce 1847 během tzv. "bramborového moru". Irsko, které je závislé na zemědělství, a konkrétně na úrodě brambor, postihla bramborová plíseň. Brambor byl velký nedostatek a země trpěla hlady, ale vlastníci půdy se rozhodli, že export brambor do Anglie bude dál pokračovat. Anglie byla navíc často obviňována, že měla Irsku pomoci v této tíživé situaci a neučinila tak. V důsledku hladomoru přišlo Irsko o zhruba dva miliony obyvatel. Část zemřela na nemoci spojené s hladomorem a část utekla ze země. Pro většinu Irů se tak spojení s Británií stalo známkou omezené svobody a zklamání. Všechny tyto události vedly k procesu národního sebeuvědomění a požadování samostatnosti (Jackson 1951: 181–184).

Během 19. století se na politické scéně v Irsku vytvořily dva proudy. Jeden bojoval za lepší podmínky týkající se půdy a jejího pronajímání irským obyvatelstvem. Druhý se zabýval národní nezávislostí. Co se týká podmínek pro nájemce půdy, bylo v druhé polovině 19. století dosaženo celkem výrazných změn (Moody/Moody 1998: 245). Došlo k řadě reforem pozemkového zákona, až nakonec bylo pro velkostatkáře výhodnější půdu nájemcům prodat. To bylo jistě významnou změnou, ale hnutí za národní sebeurčení doufalo, že na základě těchto změn dojde i ke svržení britské nadvlády a irské samosprávě, ale to se nestalo (Moody/Moody 1998: 246–248).

Politické dohadování, které nemělo žádné větší důsledky, způsobovalo frustraci mezi příznivci autonomie. Proto se většina z nich na přelomu 19. a 20. století přiklonila k apolitické činnosti a zaměřila se na obrození irštiny. Velkému ohlasu se těšila Gaelská liga, která chtěla vrátit irský jazyk zpět mezi

obyvatelstvo a znovu vytvořit irskou národní kulturu. Liga odmítala, že by byla politickou organizací, přesto probudila v širokém okruhu obyvatelstva svébytnost a navodila v Irsku atmosféru, která byla pro rozvoj nacionalismu velmi příznivá. Ideologie tohoto spolku později inspirovala i uskupení Sinn Féin, které vzniklo na počátku 20. století a stalo se velmi významným hráčem v otázce samostatnosti (Moody/McCartney 1998: 264–267).

2.1. Události na irském ostrově ve 20. století

Stěžejní pro téma této práce jsou zcela jistě události, ke kterým došlo ve 20. letech 20. století. Británie se totiž poprvé musela vypořádat s rozdělením svého území na irském ostrově. Myšlenky nacionalismu na počátku století opět sílily a na základě myšlenek Gaelské ligy vzniklo hnutí Sinn Féin (My sami). Socialistické hnutí Sinn Féin se stalo populární v širší společnosti zejména proto, že nabízelo plán, který se měl přizpůsobit aktuální situaci v irské politice. Úspěchu chtěli členové hnutí dosáhnout pomocí pasivní resistance. Což znamená podporovat deanglizaci, navrácení irských tradic a jazyka, zakázat cizí sportovní hry a jednat po vzoru Gaelské ligy. Považovali zákon o unii s Británií za protiprávní a chtěli dosáhnout ustanovení irské Rady tří set, která by převzala vládu nad Irskem. Zasazovali se za ekonomickou i politickou soběstačnost země. Strategie si získala řadu přívrženců z jiných hnutí, které se pak v roce 1908 sdružili pod křídla Sinn Féin (Moody/McCartney 1998: 267–269).

Dalším důležitým - a radikálnějším - hnutím za samostatnost bylo Irské republikánské bratrstvo (dále jen IRB), známé také jako Feniáni. Ti chtěli samostatnosti dosáhnout ozbrojenou silou. Na ozbrojený převrat IRB čekalo už dlouhých 50 let a jejich snahy se nikdy nesesetily s velkým úspěchem. Bratrstvo v tomto období mělo jen málo členů a myšlenka na ozbrojené povstání byla stále daleko od reality. Proto mnoho členů IRB vkládalo své naděje právě do Sinn Féin (Moody, s. 269). Hlavně tyto dvě organizace, a pak mnoho dalších menších hnutí prosazujících jiné otázky související s národním obrozením, postupně

ovlivňovali a měnili myšlení tehdejší společnosti. Na druhé straně stála hnutí Unionistů, kteří se stavěli proti autonomii. Podpora unie byla nejsilnější hlavně v oblasti Ulsteru, tedy přibližně na území dnešního Severního Irsku (Frank 2006: 21–25).

V roce 1914 se zdálo, že otázka samostatnosti bude na nějakou dobu muset být odložena. Do cesty se jí postavila 1. světová válka. Jenže touhy po samostatnosti se Irsko tak snadno nevzdalo. Pro část Irsku byla 1. světová válka jen boj velikanů o moc a neviděli důvod, proč by měli za ně Irové prolévat krev. V době války bylo v Irsku vedle oficiálních ozbrojených složek i několik nevládních armád. Část z nich chtěla boj za autonomii na čas odložit a podpořit ve válce Británii. To v jejich řadách způsobilo rozbroje a došlo k rozštěpení (Moody/McCartney 1998: 276–278).

Členové IRB, kteří zastávali vedoucí funkce v jedné z neoficiálních armád, tzv. "irští dobrovolníci", využili situace a ještě před koncem války rozpoutali povstání, ke kterému se též přidala Občanská armáda a další nevládní ozbrojené hnutí. Na základě toho v roce 1916 propuklo Velikonoční povstání. Samotné povstání nepřineslo větší změnu, ale ovlivnilo další společensko-politické chody. Bylo vyhlášeno stanné právo, část povstalců byla bez soudu popravena, zatčení byli i lidé, kteří neměli s povstáním nic společného. Tato razantní opatření rozhodně nepřidávala na oblíbenosti Irské parlamentní straně a situace byla příznivá pro hnutí Sinn Féin. Ve volbách v roce 1918 si hnutí získalo voliče a porazilo do té doby působící parlamentní stranu. Sinn Féin obsadilo v parlamentu 73 křesel, ale jeho představitelé odmítli v britském parlamentu zasedat a ustanovili Dáil Éireann (Irský sněm), který v roce 1919 vyhlásil nezávislost na Británii. Irský sněm odmítla britská vláda tolerovat a nastala další vlna násilí a nepokojů (Frank 2006: 32–36).

Anglo-irská válka a takzvané Troubles (nepokoje) probíhaly mezi roky 1919-1921. Tento spor se však netýkal pouze Británie a Irsku jako celku, ale způsobil rozkol i mezi Iry samotnými. Unionisté odmítali samostatnost a tak

v srpnu 1920 britský parlament schválil zákon o správě Irska (Government of Ireland Act), který navrhoval ustanovení dvou irských vlád a parlamentů. To spustilo vlnu násilí. Za autonomii bojovala hlavně Irská republikánská armáda (IRA) a britské složky, které podpořila jednotka Black and Tans (Jackson 1951: 316). Jednalo se o partyzánskou válku: na jedné straně atentáty a útoky na policejní kasárna, na straně druhé popravy, vypalování měst a teror. Situaci se podařilo částečně uklidnit v roce 1921. Po dlouhém vyjednávání došly obě strany ke kompromisu. Šestadvacet hrabství na irském ostrově získalo status dominia, což rozhodně neznamenal vznik republiky v rozsahu, jaký si nacionalisté představovali. Severní Irsko se z dohody vyvázalo a tak šest hrabství v oblasti Ulsteru zůstalo věrné britské koruně. Nenaplněné představy tak rozohnily další vlnu nepokojů, hlavně v Severním Irsku. Katoličtí nacionalisté se často dostávali do sporů s protestanty (Moody/McCracken 1998: 278–279).

Samostatný irský stát s rozdělením ostrova nesouhlasil a ještě větší zklamání působilo stálé napojení na anglickou korunu. Až v roce 1949 se povedlo Irsku vymanit z britského společenství a stát byl oficiálně přejmenován na Irskou republiku (Frank 2006: 34).

Původní dohoda z roku 1921 se nezaobírala pohybem osob přes hranice, což byl její výrazný nedostatek. I přes rozdělení na sebe byly země silně navázané. Válkou oslabená Británie potřebovala pracovní sílu z Irska a docházelo k emigraci mezi irskými státy. Pro tyto účely vznikla roku 1952 platforma CTA (Common Travel Area), v překladu společný prostor pro cestování. Ta zajišťuje pohyb osob mezi státy do současnosti (Carswell 2018).

Rozpory a útoky nezmizely ani po rozdělení ostrova. Nacionalisté se ještě dlouho nedokázali smířit s představou rozděleného irského ostrova. K uspořádání vztahů mezi Irskem a Spojeným královstvím přispěla až Velkopáteční dohoda, ovšem velké rozpory a útoky setrvaly na ostrově nadále (Frank 2006: 38–39).

2.2. Velkopáteční dohoda

Nepokoje a násilí byli součástí života na ostrově desítky let a tuto situaci měla ukončit právě Velkopáteční (nebo též nazývaná Belfastská) dohoda. Podepsaná byla 10. dubna 1998. Dohoda ustanovila vztahy mezi Irskem a Spojeným královstvím, vztahy Severního Irska s Irskou republikou a také fungování Severního Irska v rámci Spojeného království. Na základě dohody pak vznikaly v Severním Irsku nové orgány, které přebíraly část pravomocí, jež doposud byly v rukou britského parlamentu. Těmito orgány byly konkrétně Severoirské shromáždění (parlament) a vláda Severního Irska. Další důležitou částí dohody bylo ustanovení institucí pro spolupráci mezi severem a jihem Irska. Pro tyto účely vznikla rada ministrů, která jednala o společných politikách v oblasti vzdělávání, zemědělství, zdraví, dopravy a v dalších oblastech společné politiky. Spolupráce Irské republiky se Spojeným královstvím byla také součástí dohody (GOV.UK 1998).

Velkopáteční dohoda si vyžádala změny v irské ústavě a v britských právních předpisech. Dohoda určila, že Irská republika si nemůže nárokovat Severní Irsko, pokud nedojde k tomu, že by si sjednocení přála většina obyvatel ostrova. Pakliže se tak stane, Velká Británie je povinna to respektovat a vyhlásit referendum. Na základě dohody měli také obyvatelé Severního Irska nárok jak na britské, tak i irské občanství.

Dosavadní spolupráce tak probíhá mezi státy na základě Velkopáteční dohody a ani v budoucnosti by nemělo dojít k porušení těchto ustanovení na základě dohody nové. Dohoda také potvrzuje vyřadit z provozu zbraně na obou stranách konfliktu a zabývá se lidskými právy. Pravdou ovšem je, že útoky a násilí sporadicky pokračují i po jejím podpisu (O'Leary 2001).

2.3. Vstup do Evropských společenství

Vstup do Evropských společenství byl další aspekt, který měl vliv na vztahy mezi Spojeným královstvím a Irskem. Irská republika samostatně, a Severní Irsko jako součást Spojeného království, vstoupili do Evropského společenství v roce 1973 a tento krok měl pozitivní vliv pro obě strany a to i na jejich vzájemné vztahy.

I když Irsko dosáhlo své samostatnosti, stále zůstávalo značně ekonomicky závislé na Velké Británii. 74 % irského vývozu putovalo právě do Británie. Tuto situaci dokázalo členství v ES změnit. Irský trh přestal být tolik vázán na Británii a zaostalé zemědělství využilo evropské finanční podpory k rozvoji. Vývoj se netýkal jen ekonomického rozvoje. Byl s tím spojen i rozvoj sociální. Interakce mezi Irskem a pevninskou Evropou se značně rozrostly (Mulhall 2016).

Členství přineslo i značné benefity pro Severní Irsko. Společné členství bylo právě jedním z předpokladů funkčnosti Velkopáteční dohody. Od roku 1995 tomu napomáhal také mírový program PEACE I, který se zaměřil na přeshraniční irskou spolupráci, podporoval soudržnost komunit, které byly zapojené do konfliktu a také hospodářskou a sociální stabilitu. Následovaly ho další programy PEACE II, III a v roce 2020 končí další program PEACE IV, který má speciální zaměření na mládež - sdílené vzdělávání a rozvoj pozitivních přeshraničních vztahů (Kołodziejcki 2020).

V historii panovala mezi Irskem a Velkou Británií vždy značná asymetrie, v níž Británie nebyla rovnocenným partnerem. Díky rozvoji, který podpořilo členství v EU, je nyní Severní Irsko pátým nejdůležitějším dovozcem pro trh v Británii a pro Irskou republiku se tak značně zmírnila závislost na britském trhu (Mulhall 2016). První volby v EU navíc přinesly zajímavé poznatky o tom, že strany, které v domácí politice stojí naproti sobě, nemusí vždy stát na opačných stranách stolu a jejich názory se nemusí vždy tak lišit (Moody, 322).

Nicméně i přes výhody členství panoval ve Spojeném království značný euroskepticismus. Od začátku společnost ve Velké Británii zpochybňovala

přenášení pravomocí na úroveň Evropské Unie. Během svého členství si vyžádala ze strany EU značných úlev. Jako byl třeba britský rabat, který zajistil úlevy z příspěvků, které posílala Velká Británie do evropské poklady. Nepřistoupila ani na všechny podmínky Schengenského prostoru a podílela se jen na spolupráci policejní a justiční (Cooper, 2012, s. 1197). Taktéž nebyla členem eurozóny a tak nebyla zavázána, že přijme euro. Před referendem, které ukončilo členství v EU, požadovala vláda Davida Camerona další ústupky. Bylo to zejména kvůli obavám, které panovaly v této době v britské společnosti. Británie požadovala omezení imigrace s ostatních zemí Evropské unie, zmírnění některých regulací a také chtěla některé pravomoce přenést zpět do rukou britské vlády (Hobolt, 2016: 1261–1263).

3. Postoj hlavních aktérů ve vyjednávání

Irská otázka v rámci Brexitu se úzce dotýká tří hlavních aktérů, jejichž postoje k této problematice budou důležité během samotného vyjednávání, ale i následně. Než přejdu k samotným jednáním a dokumentům, které vznikaly během nich, je důležité nahlédnout na postoj Evropské Unie, která bude v jednání zastupovat zájmy svého člena, tedy Irské republiky. Ta bude výsledky vyjednávání rozhodně zasažena a současně i postojem Velké Británie a její vlády. Nakonec je důležité nahlédnout i na pozici Severního Irska, kde situace ohledně Brexitu prohloubila názorové odlišnosti nejen uvnitř politických stran.

3.1. Evropská unie a její postoj k vyjednávání

Oficiální oznámení záměru odejít z EU provedla Velká Británie v dubnu 2017. Před samotným spuštěním vyjednávání byly určeny směrnice, kterými se bude Evropská Unie řídit během vyjednávacího procesu. (European Council 2017). Ve směrnicích EU zmiňuje, že první kolo vyjednávání se bude věnovat otázkám, které jsou považovány za prioritní pro hladký odchod Spojeného

Království. Mezi hlavní témata patří také irská otázka. EU se zavazuje, že nadále bude podporovat mír a stabilitu na Irském ostrově a bude se snažit zabránit tvorbě pevné hranice. Podle směrnic by také nemělo dojít k ohrožení závazků, které jsou stanovené Velkopáteční dohodou (Evropská rada 2017).

Tato stanoviska byla potvrzena i během schůzky v prosinci 2017 v Dublinu, kde se sešel Donald Tusk, tehdejší předseda Evropské Rady a Leo Varadkar, Taoiseach (předseda vlády v Irské republice). Podle prohlášení z jejich schůzky se oba shodli, že Brexit bude znamenat pro obyvatelstvo Evropy velkou nejistotu. Tím spíš pro Irskou republiku. Tusk potvrzuje, že ze strany EU budou během vyjednávání hájeny zájmy Irské republiky, nedojde k porušení Velkopáteční dohody a k udržení stávajících dohod mezi Británií a Irskou republikou, pokud budou splněny požadavky evropského práva. Také říká, že pokud se Británie rozhodla opustit EU, je teď její povinností zabránit tvorbě tvrdé hranice na irském ostrově. Irská otázka bude pro EU během vyjednávání prioritou. Pokud nedojde vyjednání takových podmínek, které budou přijatelné pro Irskou republiku, nebudou přijaty ani ze strany Evropské Unie (Evropská rada 2017a).

Pro irskou vládu je důležitá jistota, aby postavení Irska v otázce Brexitu bylo prioritou. Členství v EU pro ní znamená snadnou interakci s ostatními zeměmi, které jsou členem, a proto vydala v květnu 2017 dokument se svým postojem k Brexitu. V něm zdůrazňuje, že Brexit je čistě rozhodnutí Spojeného království a ne irským rozhodnutím a věří, že rozhodnutí odejít je špatné nejen pro ně samotné, ale i pro Británii. V dokumentu Irsko potvrzuje svou pozici v EU a nadále spatřuje v členství značné benefity. Těmi jsou větší otevřenost irské společnosti směrem k Evropě, pomoc pro prosperitu irské ekonomiky atd.. Pozice Irska bude nejsilnější, pokud nadále zůstane plnohodnotným členem EU a bude nadále spolupracovat s ostatními členy.

Zároveň vláda Irska považuje za prioritu nadále udržet úzké vztahy i se Spojeným královstvím. Spolupráce na základě britsko-irské rady, která vznikla

podepsáním Velkopáteční dohody, bude třeba využít pro vyjednání příznivých podmínek po oficiálním odchodu Spojeného království (Government of Ireland 2019: 29–32).

I přes veškeré naděje, že nakonec nedojde k odchodu Spojeného království bez dohody. Irská republika se připravuje i na tyto scénáře. V lednu 2019 vypadala akční plán, podle kterého se snaží připravit veškerá odvětví, kterých se odchod dotkne, aby byly následky co nejmenší (Government of Ireland 2019a). Také spustila kampaň, která informuje firmy a obyvatele, jakým způsobem se připravit a v jakých případech se jich Brexit dotkne (Government of Ireland 2019: 14–16).

3.2. Spojené království a jeho postoj k vyjednávání

Stejně jako Evropská Unie i Spojené království vydalo soubor pravidel (The United Kingdom's exit from and new partnership with the European Union), který má provázet Británii v následujících vyjednáváních. Dokument obsahuje mimo jiné i 12 priorit (takzvaných red lines), které určila Theresa May, předsedkyně vlády. Nazývají se red lines, protože představují body, ze kterých nebude Velká Británie ochotná slevit a ustupovat (Global Justice Now 2016). Mezi ně Británie zahrnuje ochranu vztahů s Irskem a také udržení CTA (Common Travel Area - Společná oblast cestování).

Irsko a Velká Británie mají podle dokumentu společnou historii a jsou blízké jak geograficky, tak kulturou. Nikdy mezi sebou neměly pevnější vztahy než v současnosti, a proto je třeba toto partnerství chránit. Nikdo ze zúčastněných by si nepřál návrat pevné hranice. Zvláště, když momentálně hranice denně překročí 14,000 osob, ať již za studiem nebo za prací. Proto si Velká Británie uvědomuje, jak je udržení neviditelné hranice důležité pro denní život v Irsku. Britská vláda bude tedy v těchto bodech spolupracovat s irskou vládou i vládou Severního Irska, aby byla schopná dosáhnout dohody ekonomicky, sociálně i politicky přijatelné pro všechny strany (HM Government 2017). Zdá se, že

všechny strany ve vyjednávání se shodnou na tom, že hranice, která by vznikla na irském ostrově, by přinesla řadu problémů a budou se snažit zabránit jejímu vzniku, ale kromě této problematiky má Británie i jiné priority a navzájem si značně odporují. Jedna z dalších priorit je osvobodit Británii od vlivu EU a uzavřít nové obchodní dohody na ní nezávislé. To znamená opustit celní unii. Pokud se tak stane, tak je velmi pravděpodobné, že vznikne hranice, na které bude docházet k nějaké formě kontrol (a to třeba i za pomoci nejnovějších technologií). Tyto kroky mohou narušit mírový proces v Irsku, který je budován desítky let (The UK in Changing Europe nedatováno).

3.3. Postoj Severního Irsku k Brexitu

Nálady ohledně Brexitu se v Severním Irsku různí. Stojí zde proti sobě dvě parlamentní strany Sinn Féin a Demokratická unionistická strana (DUP). Sinn Féin chce být nadále členem v EU a bude podporovat irskou pojistku ve vyjednávání. Naopak DUP stojí za Británií a souhlasí s odchodem. Což opět tvoří mezi obyvatelstvem propast, jako tomu bylo v historii. Podle stanovisek těchto dvou stran volili obyvatelé v referendu o Brexitu. I když 55,8 % voličů v Severním Irsku hlasovalo pro setrvání v EU, tak Severní Irsko nemá právo vetovat odchod Spojeného království. Rozhodl tak Nejvyšší britský soud. Jediným, kdo je schopný mluvit ve věci Brexitu za občany Severního Irsku, jsou poslanci, kteří zasedají v britském parlamentu. Těch je celkem 18, ale 4 křesla, která náleží straně Sinn Féin, jsou prázdná. Na protest proti suverenitě Velké Británie v Severním Irsku a kvůli nesouhlasu s Brexitem (Tonge 2017). Poradní formu také plní Smíšený ministerský výbor pro vyjednávání s EU (JMC EU - Joint Ministerial Committee), ve kterém zasedají ministři ze skotské, velšské a severoirské vlády. V rámci výboru došlo v říjnu 2017 k dosažení dohody takzvaných společných rámců. V momentální situaci je celá řada politik, které se řídí pravidly EU a po ukončení členství Spojeného království by tyto politiky

začaly podléhat zcela pod přenesené vlády, což by mohlo způsobit v zemích Spojeného království nerovnosti (Paun/Sargeant 2019)

Situaci v Severním Irsku také značně komplikuje fakt, že přenesená vláda - Severoirské shromáždění (též nazývané Stormont) - se rozpadla po rezignaci premiéra a dlouhotrvajících neschodách v lednu 2017. V březnu 2017 se sice konaly nové volby, ale DUP a Sinn Féin nebyli schopní sestavit vládu. Tak Irsko zůstalo bez vlády až do ledna roku 2020, kdy se po třech letech byly schopné dohodnout uváděné vládní strany Sinn Féin a DUP a utvořily vládu (Hayward 2020).

Brexit vzbuzuje obavy v Severním Irsku také kvůli historickým událostem. Panují obavy, že Brexit znovu přinese násilí a útoky jako v době nepokojů před uzavřením Velkopáteční dohody. Studie, kterou provádělo UNESCO (organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu) uvádí, že násilí hrozí hlavně z řad mladých lidí, kteří nepokoje nezažili, neuvědomují si následky a pohlíží na konflikt radikálně (Mc Greevy 2019). Došlo také k probuzení radikálních polovojenských skupin jako nová IRA, která vzešla z původní Irské republikánské armády. IRA se přihlásila v roce 2018 a 2019 k výbuchu auta a smrti novinářky, která byla zastřelena při nepokojích. Nová vlna násilí není vyvolaná jen Brexitem, ale rozhodně může přilít olej do ohně. (Yeginsu 2019).

4. Vliv irské otázky na vyjednávání o Brexitu

V kontextu historických událostí, které vysvětlují v předchozích kapitolách, se dalo očekávat, že Brexit vyvolá otázky a obavy týkající se režimu na Irském ostrově.

Před počátkem vyjednávání bylo Spojené království povinné oznámit Evropské radě oficiálně svůj záměr vystoupit z EU (čl. 50 Lisabonské smlouvy). To se stalo 29. března 2017. Dříve, než byl aktivován článek 50 a došlo k vyjednávání, Evropská komise svolala mimořádné zasedání, kde zdůraznila jednotnost členských zemí EU v této záležitosti a byly vyjmenovány priority ze strany EU, které musí být projednány (Evropská komise 2017). Mezi tři hlavní priority EU patří právě irská otázka (Curtis 2017: 9–11). Jednáním o Brexitu pověřila Evropská rada Evropskou komisi a hlavním vyjednavatelem se stal Michel Barnier. Vyjednavatelem na straně Spojeného království se stal David Davis. Rozhovory měly probíhat vždy jeden týden v měsíci a oficiálně začaly 17. července 2017 (Curtis 2017: 13–15).

V následujících kapitolách se zabírám společnými zprávami o vyjednávání a návrhy odchodové dohody, které během vyjednávání vznikaly, a to právě se zaměřením na vliv irské otázky. Dále se zabývám postupy pro dosažení režimu, který bude přijatelný pro všechny strany. Kapitulu rozdělím na dvě části - vyjednávání za vlády Theresy May a vyjednávání za vlády jejího nástupce Borise Johnsona, a to zejména kvůli jejich odlišným postupům ohledně irské otázky.

4.1. Vyjednávání za vlády Theresy May

4.1.1. Průlom v první fázi vyjednávání (prosinec 2017)

Po první fázi vyjednávání vyšla společná zpráva o pokroku, kterého bylo dosaženo v období od července 2017 do prosince téhož roku. Jedna kapitola ve zprávě je věnována právě situaci na irském ostrově. Tato kapitola mluví o tom, že se obě strany během jednání shodly, že je důležité udržet na ostrově mír a stabilitu, a tak musí být ochraňována Velkopáteční dohoda z roku 1998 v plném rozsahu, tedy všechny instituce i dohody, které pod její záštitou vznikly. Dále jednání ustanovila obyvatelům Severního Irska možnost výběru mezi irským a britským občanstvím, nebo ponecháním obou. Dohoda by měla zajistit, že pokud dojde k ponechání irského občanství, měl by tento občan mít možnost využít i výhod a práv plynoucích z členství v Evropské unii. Existence CTA má být také zachována a to tak, aby tím nebyly dotčeny povinnosti Irska vyplývající z práv EU. Obě strany také musí splnit své závazky v otázce financování v programech PEACE a INTERREG a budou prozkoumány možnosti jak v této podpoře pokračovat i nadále.

Pokud by v další části vyjednávání vznikla taková dohoda, která nebude slučitelná s výše uvedenými body, bude muset Velká Británie přinést speciální dohodu o režimu na irském ostrově. Zaručí tak, že v žádném z případů nevznikne pevná hranice s celními kontrolami.

Tato zpráva uznává, že prozatím docházelo jen ke konstatování a stálému opakování problémů týkajících se Irska a doposud nebyl vypracován plán, který by tyto jednotlivosti řešil. V další fázi si daly strany za úkol jednat o otázkách, které se týkají unikátní geografické situace na irské hranici, a to zejména možnostem fungování přepravy zboží přes hranici tak, aby byla co nejeфекtivnější (European Commission 2017).

4.1.2. Irská pojistka

Jak je již zmiňováno v předchozích kapitolách, všichni aktéři vyjednávání se shodli, že nesmí dojít k tvorbě tvrdé hranice, čemuž mělo zabránit právě aplikování “irské pojistky”. Pojistka vznikla v první fázi vyjednávání, pro které byly určeny tři hlavní priority ze strany EU, jedinečná situace na irské hranici byla jedna z nich. Spojené království chtělo řešit tuto situaci vytvořením zcela nových vztahů mezi nimi a EU. To by ale stále znamenalo tvorbu hranice, která nebude ve výsledku prostupná tak, jako je nyní. Druhá strana požadovala záruku, že při vytvoření těchto nových vztahů nevznikne pevná hranice s hraničními kontrolami na irském ostrově. Irská otázka se tak stala kamenem úrazu pro tuto část jednání a bez dosažení nějakého pokroku v jejím řešení nebylo možné se posunout dál (Full Fact 2019).

Tak vznikla irská pojistka, která měla zaručit udržení statusu quo na irském ostrově. Irská pojistka měla fungovat zhruba takto: Spojené království by nadále zůstalo součástí EU, vnitřního trhu i celní unie, a to do té doby, než by bylo nalezeno alternativní řešení. Pojistka by nabyla platnosti po přechodném období a dalo by se od ní odstoupit jedině v případě, že budou souhlasit obě strany, EU i Spojené království. Právě proto se stala Irská pojistka tak diskutovaným tématem. Kritici tohoto řešení se obávají, že by to mohlo znamenat narušení Spojeného království jako celku, protože nadále zůstane přes Severní Irsko silně napojeno na Evropskou Unii. Navíc kritizují, že by Spojené království nemělo v budoucnu možnost odstoupit od Irské pojistky bez souhlasu Evropské Unie (Campbell, 2018).

4.1.3. Návrh dohody o vystoupení 28. února 2018

I v druhé fázi byla označena irská otázka za prioritní. Na konci tohoto období, konkrétně 28. února 2018, byl zveřejněn návrh o odchodu, jehož součástí byl Protokol o Irsku a Severním Irsku. Tento dokument navazuje na to, co bylo dohodnuto v první fázi a zveřejněno ve zprávě z prosince 2017.

Vedle záruky, které musí Spojené království dodržet ohledně irské otázky, je v dokumentu také uvedeno, že pokud dojde k podepsání této dohody a vstoupí v platnost, dojde k opatřením, která byla popisována v odstavci věnujícímu se irské pojistce. Bude zavedena společná regulační oblast. V té se bude nacházet Spojené království společně s EU. Hranice mezi EU a Spojeným královstvím tak stále zůstanou bez celních kontrol. Dohoda také uvádí, že by měla vzniknout nová instituce v rámci smíšeného výboru, který existuje od podepsání Velkopáteční dohody. Komise, která se bude zabývat problémy spojenými s irskou otázkou a dohlížet na uplatňování tohoto protokolu. V komisi by měli zasedat jak zástupci EU, tak Spojeného království (European Commission 2018b).

V březnu roku 2018 došlo k vydání upravené verze návrhu dohody. V té bylo třemi různými barvami rozděleno, které pasáže už jsou zcela schválené, které ještě potřebují úpravy a pak ty, které ještě musí být znovu projednány. Velká část článků z Protokolu o Irsku a Severním Irsku byla označena žlutě, což znamená, že ještě dojde k jejich úpravám. U bílých částí nebylo dosaženo shody vůbec. Jako například, jakým způsobem bude zapojeno Severní Irsko do celní unie EU, aniž by to narušilo jeho vztahy s Velkou Británií (European Commission 2018a).

V létě roku 2018, kdy zbývalo do odchodu z EU méně než devět měsíců, přichází Theresa May s takzvaným Chequers plan, který částečně ustupuje od požadavků Británie, jež byly uvedeny v původním dokumentu před začátkem vyjednávání. Tento krok spouští v Británii velkou vlnu nevole. David Davis, hlavní vyjednávač, rezignuje a Mayová dál ztrácí podporu ve vládě (Sandford 2019).

4.1.4. Návrh dohody z listopadu 2018

Na podzim roku 2018 přichází další verze 585ti stránkové dohody, ta opět obsahuje návrh Protokolu o Severním Irsku a Irsku. Protokol stále pracuje

s předpokladem, že po konci přechodného období (přechodné období nastane po odchodu Velké Británie a v jeho průběhu začne jednat s EU o budoucích vztazích mezi nimi), které má nastat na konci roku 2020, kdy bude spuštěna irská pojistka a Spojené království zůstane nadále v celní unii s EU. Pro Severní Irsko by měla platit přísnější pravidla a regulace v rámci celní unie EU než pro zbytek Spojeného království (European Commission 2018).

Na začátku roku 2019 došlo ke třem hlasováním v parlamentu Spojeného království o odchodové dohodě a to i přesto, že dohoda byla schválena vládami všech 27 členů Evropské unie. Irská pojistka způsobila, že britským parlamentem návrhy neprošly. Mnoho z nich argumentovalo, že takové řešení znamená pro Velkou Británii přílišné spojení s EU, nebo také, že je taková dohoda méně výhodná než stav, ve kterém se Spojené království nachází před odchodem a nespĺňuje požadavky, které si Spojené království předsevzalo před počátkem vyjednávání. Hlavně ten, že opustí celní unii EU. Došlo také na požadavky na druhé referendum, jestli obyvatelé stále stojí o odchod z Unie (Sandford 2020b).

Parlament přesvědčoval Theresu May, aby raději oddálila datum odchodu Velké Británie, než aby došlo k odchodu bez dohody. Odchod bez dohody by totiž znamenal, že veškeré dohody spravující dosavadní vztahy, by ze dne na den přestaly platit a došlo by k zavedení celních kontrol na hranicích, což by negativně ovlivnilo i obchod mezi zeměmi EU a Spojeným královstvím (BBC 2019b).

I ze strany EU se ozývá, že je třeba se připravit na odchod Británie bez dohody. Odchod bez dohody se tedy stává stále více pravděpodobným (Sandford 2019).

4.1.5. Rezignace Theresy May a žádost o prodloužení

Původní datum pro odchod Spojeného království byl stanoven na 29. března 2019. K tomu však nedošlo. Pár dní před termínem odchodu bylo ze

strany Británie požádáno o prodloužení lhůty (BBC 2019a). EU nabídla Mayové dvě alternativy prodloužení, a to do 22. května 2019, pokud bude dosaženo dohody, a nebo jen do 12. dubna 2019, pokud hodlá Spojené království odejít bez dohody. Po tom, co parlamentem dohoda neprošla ani potřetí a poslanci se nebyli schopni dohodnout na žádné alternativě, jako třeba povolení dalšího referenda, Theresa Mayová opět zažádala EU o prodloužení a bylo jí vyhověno. EU schválila takzvané flexibilní prodloužení do 31. října 2019, což znamená, že po uzavření dohody může dojít i k dřívějšímu odchodu (Sandford 2020a). Britský odchod z EU bylo třeba odložit hlavně kvůli tlaku a atmosféře, která panovala v Británii. Konkrétně se jednalo o požadavky na odstoupení britské premiérky Theresy May a také demonstrace za opakování referenda o odchodu (Castle/ Erlanger 2019).

Theresa May oznámila, že odstoupí jako předsedkyně vlády a hlava konzervativní strany 7. června 2019. Stalo se tak hlavně proto, že nedocílila, aby návrh dohody o odchodu prošel přes parlament. May ztratila svou autoritu hlavně proto, že nedokázala přesvědčit stranu DUP k hlasování v prospěch dohody. Na podpoře DUP byla konzervativní strana závislá, protože v posledních volbách nebyla konzervativní strana schopna dosáhnout většiny. Z řad konzervativní strany byl jako nástupce doporučován Boris Johnson. Ten byl považován za někoho, kdo dokáže opět pokročit s vyjednáváním vpřed (Dawkins 2019).

4.2. Vyjednávání za vlády Borise Johnsona

23. července 2019 vyhrál Boris Johnson volby a stal se premiérem. Jedním z prvních jeho kroků bylo zbavit se ustanovení o irské pojistce, kterou považoval za nejspornější část dohody, vyjednanou jeho předchůdkyní. Johnsonovy snahy o odstranění pojistky z dohody o Brexitu nebyly v EU přijaty, což značně zvýšilo pravděpodobnost, že 31. října 2019 odejde Spojené království bez dohody. Irská hranice s celními kontrolami by se tak stala nevyhnutelnou (Mistral 2019).

Přístup k irské otázce byl hlavním rozdílem ve vyjednávání těchto dvou premiérů. Po třech neúspěšných hlasováních v parlamentu Velké Británie bylo třeba učinit ve sporné irské pojistce změny. Johnson ji totiž považoval za nedemokratickou (Aodha 2019).

Místo pojistky Boris Johnson navrhoval utvořit komplexní dohodu o volném obchodu. Dopis, který zaslal Johnson předsedovi Evropské komise, měl představit kompromisy, ke kterým by mělo dojít v rámci irské pojistky. V dopise potvrzuje, že dojde ke splnění závazku Spojeného království pro udržení všech záruk na irském ostrově, jako Velkopáteční dohoda, dodržování práv obyvatel ostrova i udržení společné oblasti cestování. Dojde k tomu však jiným způsobem. V celé oblasti irského ostrova bude vytvořena regulační oblast a dojde ke vzniku námořní hranice mezi Irskem jako celkem a Spojeným královstvím. Tato zóna by měla zabránit všem možným regulacím na hranici mezi dvěma Irsky a také zároveň zajistí, že budou dodrženy evropské předpisy na území Irska. Severní Irsko by mělo zůstat v celním území Spojeného království a po uplynutí přechodného období nebude nadále součástí celní unie v EU. Severní Skotsko jako aktér, kterého se dané řešení týká nejvíce, by mělo mít možnost opatření schválit dříve, než by došlo k oficiálnímu uvedení v platnost. První překážkou tomu by mohl být fakt, že severoirská vláda od roku 2017 není funkční a také fakt, že strana DUP nebude s takovým plánem souhlasit, jelikož chce za každou cenu zůstat uvnitř Unie. To si Johnson dle dopisu uvědomuje, ovšem tvrdí, že jeho nabízený obsah je nejlepší možný kompromis jak vyřešit tuto situaci (Hutton 2019). Johnsonův požadavek na odstranění irské pojistky byl Michaelem Barnierem označen za nepřijatelný a EU ho odmítlo.

4.2.1. Dosažení dohody 17. října 2019 a opětovné prodloužení

17. října 2019 došlo k ohlášení nové revidované smlouvy, která byla schválena i členskými státy EU, a která by měla projít ještě britským parlamentem. Hlavně protokol o Irsku zaznamenal určité změny. Podle této nové

verze Spojené království opustí celní unii EU jak bylo požadováno. Právně bude existovat celní hranice mezi Irskou republikou a Severním Irskem, ale nebude zde docházet ke kontrolám. Ke kontrolám bude docházet pouze mezi irským ostrovem a Velkou Británií, tedy v irském moři. Platit daně za zboží bude třeba jen v případě toho zboží, které putuje z Velké Británie do Severního Irska, a které by mělo dále putovat do Irské republiky. Severní Irsko tak částečně zůstane odděleno od zbytku Spojeného království, protože bude muset dodržovat některá pravidla celní unie EU. Například bude platit stejná daň z přidané hodnoty jako pro zbytek EU, ta by byla platná pouze pro zboží, nikoliv pro služby.

Po uplynutí čtyřletého období od Brexitu by měla vláda v Severním Irsku hlasovat o těchto nových pravidlech. Pokud by tato dohoda neprošla hlasováním, bylo by třeba vyjednat novou dohodu, která bude spravovat vztahy na irském ostrově, na to by bylo vyhrazeno dvouleté období. Pokud by došlo ke schválení této dohody, pak by platila další dva roky (BBC 2019).

I přesto, že Boris Johnson byl tvrdě proti dalšímu posunutí odchodu a tvrdil, že Brexit proběhne v termínu, ať už s dohodou nebo bez ní. V září je schválen takzvaný Bennův zákon a zabraňuje odchodu z EU bez dohody. Johnson je tak donucen parlamentem žádat o další prodloužení a 28. října 2019 opět dochází k odkladu britského odchodu. Nové datum odchodu je nyní stanoveno na 31. ledna 2020 (Westbrook 2019).

Na počátku prosince se podařilo v Británii uspořádat předčasné volby, které vyhráli konzervativci a tím získali 80 křesel v parlamentu. 23. ledna 2020 bylo díky tomu možné, aby byl poměrně hladce schválen zákon o Brexitu. Následně byla 29. ledna schválena i dohoda ze 17. října 2019 a 31. ledna 2020 tak oficiálně Spojené království opouští Evropskou unii (Sanford 2020a).

4.2.2. Budoucí vývoj - jednání v přechodném období

31. ledna 2020 Spojené království Velké Británie a Severního Irsku oficiálně opustilo Evropskou unii. Už nejsou členskými státy, ale budou v nich nadále uplatňovány právní předpisy EU. Zůstanou součástí celní unie, jednotného trhu a tím budou nadále plnit povinné závazky plynoucí z mezinárodních dohod EU. Nadále už nezasedají v orgánech EU (European Commission 2020).

Od 1. února 2020 je spuštěno přechodné období, ve kterém budou projednávány budoucí vztahy mezi EU a Spojeným královstvím. Přechodné období má skončit 31. prosince 2020. Je však možné ho prodloužit v souladu s podmínkami dohody o Brexitu, a to nejpozději do 1. července 2020. Pokud se tak stane, období může být prodlouženo o další dva roky (THE IRISH TIMES, nedatováno).

Irská otázka bude i nadále předmětem projednávání tak, aby mohlo po ukončení přechodného období dojít k uplatnění nových pravidel (Sanford 2020).

Už dříve se EU a další odborníci obávali, že přechodné období je příliš krátké pro vyjednání tak komplexních vztahů (Financial Times 2020). Nyní stojí před vyjednáním budoucích vztahů další velká překážka - pandemie viru COVID-19. Situace se stala kritickou těsně po prvním kole vyjednávání v přechodném období. Původní plán byl pokračovat ve vyjednávání pomocí videokonferencí, ale to bylo později vyhodnoceno jako nedostatečné. 19. března 2020 Michal Barnier, hlavní vyjednávač EU, oznámil na Twitteru, že byl testován na COVID-19 a je pozitivní (Rasmi 2020). Hned v zápětí byl testován pozitivně i britský premiér Boris Johnson, který byl později dokonce hospitalizován na jednotce intenzivní péče (Mason 2020). Podle Fabiana Zuleega z think-tanku European Policy Centre by bylo správné v současné situaci prodloužit přechodné období, i když to dříve Boris Johnson striktně odmítal. Nejde podle něj jen o to, že by bylo v této době prakticky a technicky náročnější vyjednávat, ale hlavně o ekonomickou situaci. Zuleeg tvrdí, že doteď byl Brexit odůvodňován hlavně politicky a ekonomické aspekty byly opomíjeny. Brexit by

byl pro Británii vyčerpávající i bez pandemie koronaviru. Pokud by tedy došlo k odchodu i přes tyto podmínky, bude to podle něj obrovský ekonomický šok (Zuleeg 2020).

5. Závěr

V červnu v roce 2016 občané Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku odhlasovali v referendu, že chtějí opustit Evropskou unii. Vláda Spojeného království se rozhodla vůli občanů respektovat. Tato nová situace vyvolala otázky a obavy, jak bude ovlivněn Irský ostrov tímto rozhodnutím Spojeného království. Všem aktérům v této situaci bylo jasné, že bude třeba irský režim a jeho fungování po odchodu řešit. Nejen kvůli obavám z navrácení násilí do irských ulic, ale také kvůli udržení podoby hranice, co nejbliž současnému stavu. Irská otázka tak byla od počátku označena za jednu z hlavních priorit, jak na straně Evropské unie, tak na straně Spojeného království. Aktéři se také shodly, že bude nadále respektováno to, co bylo dohodnuto v rámci Velkopáteční dohody a bude zachována CTA.

Hlavním cílem mé práce bylo zmapovat přístup k Irské otázce při jednání o Brexitu. Jak se k němu stavěli jednotliví aktéři. Jakým způsobem tento problém ovlivňoval průběh vyjednávání a jaké byly návrhy pro řešení irské otázky. Pro pochopení této problematiky jsem se v první části zabývala vývojem irské otázky v historii. Nerovné vztahy mezi Irskem a Velkou Británií a dlouholetý konflikt dvou náboženství v Irsku značně ovlivnil jakým způsobem život na Irském ostrově funguje nyní. Kapitola pojednává i o členství obou zemí v Evropském společenství a také o uzavření Velkopáteční dohody. Tyto dva aspekty totiž napomohly ke zmírnění nepokojů a útoků, které byly nedílnou součástí konfliktu na Irském ostrově.

Spojené království i Irská republika byli součástí Evropských společenství od roku 1973. Už o dva roky později došlo k referendu, ale občané rozhodli, že chtějí zůstat nadále součástí Evropských společenství. Ve Spojeného království však evropská integrace od počátku měla své odpůrce a bylo tomu tak po celou dobu jejich členství. V roce 2016 se referendum opakovalo. Tentokrát nadpoloviční většina obyvatel rozhodla o odchodu z Evropské unie.

Než opustilo Spojeného království oficiálně Evropskou unii, tak bylo

třeba vyjednat za jakých podmínek k tomuto odchodu dojde. Theresa Mayová představila principy, které jsou pro Spojené království stěžejní- tzv. red line. Ty měly směřovat jak se bude vyjednávání ze strany Velké Británie ubírat. Mezi těmito principy byla zahrnuta i irská otázka. Evropská Unie také od začátku zdůrazňovala, že stojí na straně Irska a udělá vše proto, aby při vyjednávání dohody nedošlo k narušení stávajících dohod a vytvoření pevné hranice. V Severním Irsku nebyl přístup jednotný. Dvě nevýznamnější severoirské strany měly na tento problém zcela odlišný pohled. Sinn Féin, příznivci sjednoceného Irska, si přáli Severní Irsko nadále jako součást EU. Na druhé straně Demokratická strana unionistická podporovala zcela jasně rozhodnutí Velké Británie opustit EU.

V první vlně vyjednávání došlo k patové situaci hlavně kvůli irským otázkách. Podle podmínek EU musel být pro posunutí se do druhé fáze vyjednávání učiněn dostatečný pokrok v těchto otázkách. Vznikla tak irská pojistka. Která měla zajistit jistý pokrok v před a zajistit, že nedojde k vytvoření tvrdé hranice na Irském ostrově. Nicméně ta se stala během vyjednávání terčem kritiky, a to hlavně ze strany podporovatelů Brexitu, kteří ji považovali směrem ke Spojenému Království za nedemokratickou. Později byla pojistka také jedna z hlavních příčin, proč dohoda o odchodu třikrát neprošla přes parlament Velké Británie. Byla součástí prvních dvou návrhů odchodové dohody a nakonec se stala i jednou z příčin, proč rezignovala Theresa Mayová.

Po jejím odchodu se stává premiérem Boris Johnson. To značně ovlivnilo přístup k irskému režimu. Irskou pojistku totiž považoval za nejspornější část v dohodě. Nový premiér se tak snažil nahradit pojistku jiným řešením. Jenže tato řešení nebyla Evropskou unií přijata. Což značně zvýšilo možnost, že Spojené království odejde nakonec bez dohody. Přesto byl v této otázce učiněn pokrok a 17. října 2019 byla zveřejněna revidovaná dohoda i novými návrhy ohledně irské otázky. Podle nejnovější dohody nemělo dojít k vytvoření hranice na Irském ostrově a ke kontrolám mělo docházet až mezi Irskem a Velkou Británií.

Tohle řešení mělo být přechodné a určité časové lhůtě mělo dojít k hlasování o jeho zachování.

Přesto, že došlo k úpravám v otázkách Irska, nebyla dohoda ani v říjnu 2019 schválena britským parlamentem a opět došlo k posunutí Brexitu. Z průběhu jednání je jasné, že irská otázka byla i po několika úpravách stále považovaná za problematickou a odlišné pohledy na ní brzdily vývoj v jednání. Hlavně z důvodů, že pokud by bylo plně vyhověno irské otázce, došlo by k omezování ostatních priorit, které si stanovila na začátku vyjednávání Velká Británie.

I přes všechny neshody uvnitř Spojeného království i mezi ním a Evropskou unií, bylo v lednu dosaženo schválení dohody na všech úrovních a Brexit mohl proběhnout oficiálně 31. ledna 2020 o půlnoci. Ačkoliv došlo k uzavření dohody o odchodu Velké Británie, nebyly ještě zcela vyjednány vztahy budoucí. Irská otázka bude nadále projednávána, aby poskytla řešení, jež byla navržena v dohodě o Brexitu. Tato řešení by měla vejít v platnost po ukončení přechodného období. Jednání by měla probíhat v následujících měsících a skončit v prosinci 2020. Nicméně současná situace, která panuje okolo pandemie COVID-19, není vůči vyjednáváním příznivá. V současné chvíli je pravděpodobné, že bude přechodné období prodlouženo.

Seznam literatury

- Aodha, G. N. (2019). There are three main differences between Theresa May's Brexit deal and Boris Johnson's one. *thejournal.ie*. 19. 10. 2019 (<https://www.thejournal.ie/theresa-mays-brexit-deal-and-boris-johnson-4856832-Oct2019/>).
- BBC (2019). Brexit: What is in Boris Johnson's new deal with the EU?. *BBC*. 21. 10. 2019 (<https://www.bbc.com/news/uk-50083026>, 15. 5. 2020).
- BBC (2019a). Brexit: Departure date pushed back by at least two weeks. *BBC*. 22. 3. 2019 (<https://www.bbc.com/news/uk-politics-47663031>, 15. 5. 2020).
- BBC (2019b). What is a no-deal Brexit?. *BBC*. 16. 9. 2019 (<https://www.bbc.co.uk/newsround/46607260>, 15. 5. 2020).
- Campbell, J. (2018). *Q&A: The Irish border Brexit backstop*. *BBC* (<https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-politics-44615404>, 15. 5. 2020).
- Carswell, S. (2018). Explainer: What is the Common Travel Area?. *THE IRISH TIMES*. 13. 11. 2018 (<https://www.irishtimes.com/news/politics/explainer-what-is-the-common-travel-area-1.3696137>, 15. 5. 2020).
- Castle, S. / Erlanger, S. (2019). E.U. Extends Brexit Deadline to Oct. 31, Avoiding Cliff Edge (for Now). *The New York Times*. 10. 4. 2019 (<https://www.nytimes.com/2019/04/10/world/europe/uk-eu-brexit-extension.html>, 15. 5. 2020).
- Clarke, A. (1998). KOLONIZACE ULSTERU A VZPOURA ROKU 1641. In: Moody, T. W. / Martin, F. X., *Dějiny Irska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny), s. 169–181.
- COOPER, R. (2012). Britain and Europe. *International Affairs*, vol. 88 (<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=asn&AN=83168016&lang=cs&site=ehost-live>. 15. 5. 2020) s. 1191–1203.
- Curtis, J. (2017). Brexit negotiations: the Irish border question. *Academia.edu*.

17. 6. 2017 (https://www.academia.edu/33932967/Brexit_negotiations_the_Irish_border_question, 15. 5. 2017) s. 35.

Dawkins, D. (2019) Theresa May To Resign As Prime Minister As Brexit Pressure Rises. *forbes.com* (<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=136644700&lang=cs&site=ehost-live>, 15. 5. 2020).

European Commission (2017). Joint report from the negotiators of the European Union and the United Kingdom Government on progress during phase 1 of negotiations under Article 50 TEU on the United Kingdom's orderly withdrawal from the European Union. *European Commission*. 8. 12. 2017 (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/joint_report.pdf, 15. 5. 2020)

European Commission (2018). Draft Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community, as agreed at negotiators' level on 14 November 2018. *European Commission*. 14. 11. 2018 (https://ec.europa.eu/commission/publications/draft-agreement-withdrawal-united-kingdom-great-britain-and-northern-ireland-european-union-and-european-atomic-energy-community-agreed-negotiators-level-14-november-2018_en, 15. 5. 2020).

European Commission (2018a). Draft Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community highlighting the progress made (coloured version) in the negotiation round with the UK of 16-19 March 2018. *European Commission*. 19. 3. 2018. (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_agreement_coloured.pdf, 15. 5. 2020).

European Commission (2018b). European Commission Draft Withdrawal Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community. *European Commission*. 28. 2. 2018 (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement.pdf, 15. 5. 2020).

European Commission (2020). Brexit and Ireland. *European Commission*. (https://ec.europa.eu/ireland/news/key-eu-policy-areas/brexit_en, 15. 5. 2020).

European Council (2017). European Council (Art. 50) guidelines for Brexit negotiations. *European Council*. 29. 4. 2017 (<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/04/29/euco-brexit-guidelines/>, 15. 5. 2020).

Evropská komise (2017). Článek 50 Smlouvy o Evropské unii – Časté dotazy. *Evropská komise*. 29. 3. 2017 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/MEMO_17_648, 15. 5. 2020).

Evropská rada (2017). Rada (článek 50) dala souhlas k zahájení rozhovorů o brexitu a přijala směrnice pro jednání. *Evropská rada*. 22. 5. 2017 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2017/05/22/brexit-negotiating-directives/>, 18. 5. 2020).

Evropská rada (2017a). Remarks by President Donald Tusk after his meeting with Taoiseach Leo Varadkar. *Evropská rada*. 1. 12. 2017 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2017/12/01/remarks-by-president-donald-tusk-after-his-meeting-with-taoiseach-leo-varadkar/>, 15. 5. 2020).

Financial Times (2020). Coronavirus crisis demands extended Brexit transition. *Financial Times*. (<https://www.ft.com/content/267d8562-ef86-4a04-83ea-37bd97812d36>, 15. 5. 2020).

Frank, J. (2006). Konflikt v Severním Irsku (Praha: TRITON).

Full Fact (2019). What is the Irish backstop?. *Full Fact*. 8. 8. 2019 (<https://fullfact.org/europe/irish-backstop/>, 15. 5. 2020).

Hayward, K. (2020). Now Stormont is back, Northern Ireland has hope once again. *The Guardian*. 14. 1. 2020 (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jan/14/stormont-northern-ireland-hope-dup-sinn-fein>, 15. 5. 2020)

HM Government (2017). The United Kingdom's exit from and new partnership with the European Union. HM Government (<https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/>

a t t a c h m e n t _ d a t a / f i l e / 5 8 9 1 9 1 /
The_United_Kingdoms_exit_from_and_partnership_with_the_EU_Web.pdf, 15.
5. 2020) s. 75.

Global Justice Now (2016). Brexit Red Lines. *Global Justice Now* (https://www.globaljustice.org.uk/sites/default/files/files/resources/brexit_red_lines_briefing_website.pdf, 15. 5. 2020).

GOV.UK (1998). The Belfast Agreement. *GOV.UK*. 10. 4. 1998 (<https://www.gov.uk/government/publications/the-belfast-agreement>, 15. 5. 2020).

Government of Ireland (2019). Preparing for the withdrawal of the United Kingdom from the European Union. *Government of Ireland* (https://merrionstreet.ie/MerrionStreet/en/News-Room/News/Brexit_Contingency_Plan_July_2019.pdf, 15. 5. 2020).

Government of Ireland (2019a). Getting Ireland Brexit ready. *Government of Ireland*. 30. 1. 2020 (<https://www.dfa.ie/media/dfa/eu/brexit/brexitcontingency/190130-Update-to-Contingency-Action-Plan-FINAL.pdf>, 15. 5. 2020). s. 6.

Hayes-McCoy, G. A. (1998). TUDOROVSKÝ ZÁBOR. In: Moody, T. W. / Martin, F. X., *Dějiny Irska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny), s. 154–168.

Hobolt, S. (2016). The Brexit vote: a divided nation, a divided continent. *Journal of European Public Policy*. (http://eprints.lse.ac.uk/67546/7/Hobolt_The%20Brexit%20vote%20a%20divided%20.pdf, 15. 5. 2020) s. 1259-1277.

Hutton, R./ Chrysoloras, N./ Donaldson, K (2019). EU Rejects Johnson's Bid to Reopen Divorce Deal: Brexit Update. *bloomberg.com*. (<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=137707614&lang=cs&site=ehost-live>, 15. 5. 2020).

INSTITUTE FOR GOVERNMENT (2020). Irish backstop. *INSTITUTE FOR GOVERNMENT*. (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/irish-backstop>, 15. 5. 2020).

Jackson, T. A. (1951). *Dějiny Irska* (Praha: Svoboda).

- Kołodziejski, M. (2020). Northern Ireland PEACE programme. *European Parliament*. (<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/102/northern-ireland-peace-programme>, 16. 5. 2020).
- Mason, Ch. (2020). Coronavirus: Boris Johnson admitted to hospital over virus symptoms. *BBC*. 6. 4. 2020 (<https://www.bbc.com/news/uk-52177125>, 15. 5. 2020)
- McCartney, D. (1998). OD PARNELLA K PEARSEOVI. In: Moody, T. W. / Martin, F. X., *Dějiny Irska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny), s. 261–277.
- McCracken, J. L. (1998). SEVERNÍ IRSKO. Moody, T. W. / Martin, F. X., *Dějiny Irska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny), s. 278–286.
- McGreevy, R. (2019). Northern Ireland could return to violence, study shows. *THE IRISH TIMES*. 17. 8. 2019 (<https://www.irishtimes.com/news/ireland/irish-news/northern-ireland-could-return-to-violence-study-shows-1.3989670>, 15. 5. 2020).
- Mistral, J. (2019). Brexit, the Irish backstop, and the Good Friday Agreement. *BROOKINGS*. 15. 4. 2019 (<https://www.brookings.edu/blog/up-front/2019/08/15/brexit-the-irish-backstop-and-the-good-friday-agreement/>, 15. 5. 2020).
- Moody, T. W. (1998). FENIÁNSKÉ HNUTÍ, AUTONOMIE A POZEMKOVÁ VÁLKA. In: Moody, T. W. / Martin, F. X., *Dějiny Irska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny), s. 243–260.
- Mulhall, D. (2016). A productive triangle: Ireland, the UK and the EU. *Department of Foreign Affairs and Trade*. (<https://www.dfa.ie/irish-embassy/great-britain/news-and-events/2016/a-productive-triangle-ireland-uk-eu/>, 13. 5. 2020).
- O'Leary, B. (2001). The Character of the 1998 Agreement: Results and Prospects. Aspects of the Belfast Agreement. *Academia.edu*. (https://www.academia.edu/43106120/The_Character_of_the_1998_Agreement_Results_and_Prospects, 13. 5. 2020).
- Paun, A./ Sargeant, J. (2019). Devolution: Joint Ministerial Committee, *Institute*

of Government. 5. 11. 2019 (<https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/devolution-joint-ministerial-committee>, 15. 5. 2020).

Rasmi, A. (2020). The UK and EU brace for a Brexit problem they didn't anticipate. *QUARTZ*. 19. 3. 2020.

Sandford, A. (2020). What are the sticking points in a post-Brexit UK-EU trade deal? | Euronews answers. *Euronews*. 3. 2. 2020 (<https://www.euronews.com/2020/02/26/what-are-the-sticking-points-in-post-brexit-uk-eu-trade-deal-euronews-answers>, 15. 5. 2020).

Sandford, A. (2019). The UK and the EU part 5: Never Can Say Goodbye. *Euronews*. 9. 3. 2019 (<https://www.euronews.com/2019/06/04/the-uk-and-the-eu-part-5-never-can-say-goodbye>, 15. 5. 2020).

Sandford, A. (2020a). Brexit Timeline 2016–2020: key events in the UK's path from referendum to EU exit. *Euronews*. (<https://www.euronews.com/2020/01/30/brexit-timeline-2016-2020-key-events-in-the-uk-s-path-from-referendum-to-eu-exit>, 15. 5. 2020).

Sandford, A. (2020b). What was in Theresa May's Brexit deal and why was it so unpopular?. *Euronews*. 29. 1. 2020 (<https://www.euronews.com/2018/12/07/what-is-in-theresa-may-s-brexit-deal-and-why-is-it-so-unpopular>, 15. 5. 2020).

THE IRISH TIMES (nedatováno). BREXIT: FACTS. *THE IRISH TIMES*. (<https://www.irishtimes.com/news/world/brexit/brexit-the-facts>, 15. 5. 2020)

The UK in Changing Europe (nedatováno). Brexit and the island of Ireland. *The UK in Changing Europe*. (<https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2018/05/Brexit-and-Island-of-Ireland.pdf>, 15. 5. 2020). s. 24.

Tonge, J. (2017). The Impact and Consequences of Brexit for Northern Ireland. *European Parliament*. ([https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/583116/IPOL_BRI\(2017\)583116_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/583116/IPOL_BRI(2017)583116_EN.pdf), 15. 5. 2020).

Yeginsu, C. (2019). Violence in Northern Ireland Rising Amid Political Paralysis. *The New York Time*. 16. 12. 2019 (<https://www.nytimes.com/2019/12/16/world/europe/paramilitary-attacks-northern-ireland.html>, 15. 5. 2020).

Westbrook, C (2019). What does flexextension mean and what is the new Brexit date as EU confirms delay?. *Metro*. 28. 10. 2019 (<https://metro.co.uk/2019/10/28/flexextension-mean-new-brexite-date-eu-confirms-delay-10996198/>, 15. 5. 2020).

Zuleeg, F. (2020). The need for a longer transition. *EUROPEAN POLICY CENTRE*. 18. 3. 2020 (<http://www.epc.eu/en/publications/The-need-for-a-longer-transition-30cc30>, 15. 5. 2020)

Cizojazyčné resumé

In June 2016 the citizens of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland voted in a referendum on behalf of leaving the European Union. The government of the United Kingdom decided to respect the will of the citizens. This situation brought up a lot of questions apprehensions, mostly considering the impact of this decision on Northern Ireland. All the participating sides were aware that it would be necessary to deal with the Irish regimen after the split from the European Union. Not just because of the concerns of the possible return of violence into the streets of Ireland, but also the ability to keep the border as close to the current form as possible. This problematic was one of the priorities on both sides, the United Kingdom and the European Union. Both parties also agreed on preserving the Good Friday Agreement and the CTA.

The main object of my work was to cover the approach of the parties to the Irish problematics during the negotiation about Brexit, what impact this process had on the negotiation and what were the suggestions of the solution of the problematics surrounding Ireland.

To understand these problems, I went in to examine the progression of the Irish question throughout history. The unequal situation between Ireland and Great Britain and the clash of two different religions had a big impact on the present life on the Irish island. This chapter also covers the membership of both countries in the European Union and the arrangement of the Good Friday Agreement. These two aspects defused the amount of riots and attacks, which were a big part of the conflict in Ireland.

The United Kingdom and the Republic of Ireland were the members of the European Community since 1973. Just two years later there was a referendum, but the citizens decided to stay as the members of the European Community. But the European integration had its opponents ever since the beginning and it took on during the membership of the state in the organization. The referendum

reoccurred in 2016. This time 51,9% of the citizens voted for leaving the European Union.

Before the United Kingdom was able to officially leave the European Union, it was necessary to negotiate the way and conditions it would be done. Theresa May introduced the principles, which are the key principles for the United Kingdom-the Red Line. These principles should have defined what would the negotiations aim to. The Irish question was also a subject mentioned in these principles. The European Union also made clear from the beginning that it supports Ireland and it would use all the available tools to preserve the agreement between Ireland and the United Kingdom. European Union also fully supported the estimation of a new, stable border. The approach was not integrated into Northern Ireland. The two most dominant political parties of Northern Ireland had a very different opinion on this problem. Sinn Féin, supporters of united Ireland, wanted Northern Ireland to remain as a member of the European Union. On the other hand, the Democratic Union Party supported the decision of the United Kingdom to leave the European Union.

In the first phase of negotiations, a complicated situation occurred due to the Irish question. According to the conditions of the European Union, there had to be major progress in this matter before phase two of the negotiation could take place. That is when the Irish backstop originated. It should have ensured certain progress and also confirm that there would be no border on the Irish island in the future. However, the Irish backstop encountered a lot of criticism, mostly from the ones who supported Brexit. As they considered it nondemocratic towards the United Kingdom. Later, the backstop was also one of the main causes why the agreement was not validated by the Parliament of Great Britain three times. It became a part of the first two proposals of the agreement and also one of the reasons why Theresa May decided to resign.

After she left the office, Boris Johnson became the new Prime Minister. That had a major impact on the approach of the Irish regime. It was because Boris Johnson

considered the arrangement about Ireland the most questionable part of the agreement. The new Prime Minister tried to replace the arrangement with another solution, but it was not accepted by the European Union, which increased the possibility that the United Kingdom would leave the European Union without any official agreement. Despite these facts, there was slight progress was made on October 17th, 2019, when the revised agreement with a new proposal of the solution of the Irish question. According to this new agreement there should be no controls on the border between Great Britain and Ireland. Controls should have taken place between Ireland and Great Britain. This solution should have been transitional and after a specific period of time a vote should have take place to either prolong it or repeal it.

Despite the changes made in the matter of the Irish question, the agreement was not validated by the Parliament of Great Britain in October 2019 and the Brexit was postponed once again.

From the progression of the negotiation it was pretty clear that the Irish question was still a problematic subject surrounded by different opinions, even after a number of adjustments. These clashes of opinions led to a slower progression of the proceeding. The main reason was that if the Irish question was accepted without any exceptions, the priorities set by Great Britain at the beginning of the negotiation would be restricted.

Despite the conflicts inside the United Kingdom and it's disagreements with the European Union, the final agreement was made in January and the Brexit could officially take place on January 31st 2020 at midnight. Even though the leave of Great Britain was confirmed, future international relationships were not completely arranged. Irish question would still have to be discussed so it could confirm the solutions that were suggested in the Brexit agreement. These solutions should be validated after the transition period would end. The negotiations should take place in the following months and should end in December 2020. However, the current situation caused by COVID-19 pandemic

is not promising. Right now it is possible that transition period would be prolonged.